

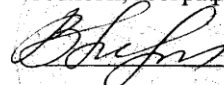
Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра соціально-економічної географії і регіоназнавства

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан факультету
геології, географії, рекреації і туризму

 Віліна ПЕРЕСАДЬКО
“ 28 ” серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН В ШКОЛІ

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія)
освітня програма Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота
вид дисципліни за вибором
факультет геології, географії, рекреації і туризму

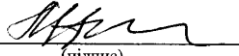
2023 / 2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження вченою радою факультету геології, географії, рекреації і туризму
28 серпня 2023 року, протокол № 11

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: канд. геогр. наук, доцент Наталія ДОБРОВОЛЬСЬКА

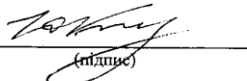
Програму схвалено на засіданні кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства
Протокол від 28 серпня 2023 року № 9

Завідувач кафедри соціально-економічної географії і регіоназнавства

(підпис) Людмила НЕМЕЦЬ

Програму погоджено з гарантми освітньо-професійних програм:

Гарант освітньо-професійної програми «Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота»

(підпис) Юрій КАНДИБА

Програму погоджено науково-методичною комісією факультету геології, географії, рекреації і туризму
28 серпня 2023 року, протокол № 7

Заступник
Голова науково-методичної комісії факультету геології, географії, рекреації і туризму

(підпис) Олександр ЖЕМЕРОВ

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «**Методика викладання економічних дисциплін в школі**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки **бакалавра**
(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

спеціальності **014.07 Середня освіта (Географія)**

освітніх програм **Географія, економіка та краєзнавчо-туристична робота**

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни: формування у студентів теоретичних знань та організаційно-методичних професійних педагогічних умінь з проектування і проведення навчального процесу з економічних дисциплін в умовах середніх загальноосвітніх закладів.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни:

- сформувані у студентів теоретичні засади дидактичних особливостей викладання економічних дисциплін;
- забезпечити студентів знаннями теоретичних основ шкільного курсу економіки;
- підготувати студентів до проведення уроків з економіки різними методами традиційного, активного та інтерактивного навчання;
- сформувані систему знань та вмінь педагогічної роботи, методичних прийомів із врахуванням специфічності предмета економіки;
- сформувані практичні навички діяльності викладача економічних дисциплін в школі.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Вибіркова	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
4-й	4-й
Семестр	
8-й	7-й, 8-й
Лекції	
10 год.	4 год.
Практичні, семінарські заняття	
20 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
-	-
Самостійна робота	
60 год.	78 год.
Індивідуальні завдання	
-	

1.6. Заплановані результати навчання:

Загальні компетентності:

ЗК03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК07. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК08. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК02. Здатність переносити систему наукових знань у практичну діяльність та площину навчального предмету / процесу, здійснювати структурування навчального матеріалу.

СК03. Здатність проектувати та організувати освітній процес, підбирати та реалізовувати форми, методи і засоби навчання, що спрямовані на розвиток здібностей учнів та враховують психолого-педагогічні характеристики класу.

СК04. Здатність формувати ключові і предметні компетентності учнів основної школи та реалізувати наскрізні змістові лінії засобами навчання.

Спеціальні (предметні) компетентності:

ПК10. Здатність застосовувати набуті географічні і психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування в учнів загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків географії відповідно до вимог державного стандарту.

ПК11. Здатність використовувати географічні інформаційні технології для вирішення освітніх завдань у галузі географії, економіки, краєзнавчо-туристичної роботи.

ПК13. Здатність застосовувати уміння роботи зі статистичними даними, збору, узагальнення та обробки статистичної інформації, що відображає стан природних і суспільних територіальних систем.

Програмні результати навчання:

ПР03. *Знає та розуміє* принципи, форми, сучасні методи, методичні прийоми навчання предмета в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти).

ПР05. *Уміє оперувати* базовими категоріями та поняттями спеціальності.

ПР23. *Знає, розуміє і демонструє здатність реалізовувати* теоретичні й методичні засади навчання економіки для виконання освітньої програми в базовій середній школі.

ПР26. *Застосовує* сучасні методики і технології, зокрема інформаційно-комунікативні, забезпечуючи формування в учнів предметних компетентностей та основ цілісної природничо-наукової картини світу.

ПР27. *Здійснює* відбір, аналіз, представлення і поширення економічної інформації, використовуючи різноманітні письмові, усні та візуальні засоби, зокрема інформаційно-комунікаційні технології;

У результаті вивчення даного курсу студенти повинні

знати:

– зміст і завдання типових та альтернативних програм з економіки, систему тематичного планування уроків;

– основні типології уроку, місце уроку в системі уроків навчального розділу, форми уроку, засоби та принципи аналізу, основні вимоги до сучасного уроку з економіки;

– зміст і дидактичні можливості підручників, методичних посібників і періодичних видань для вчителів економіки;

– базові поняття та принципи методики викладання економічних дисциплін;

– основні методи, прийоми та засоби навчання.

вміти:

- підготувати й провести уроки з економіки за власною методикою, ґрунтуючись на прийнятих стандартах викладання цієї дисципліни;
- використовувати методи активізації навчальної діяльності учнів на уроках економіки;
- розробляти й застосовувати наочні засоби навчання, зважаючи на особливості економічних знань як предмета навчання;
- контролювати й оцінювати знання та вміння учнів загальноосвітніх шкіл.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ В ШКОЛІ

Тема 1. Методика викладання економічних дисциплін в системі економічної освіти

Економічні знання та їх роль у формуванні світогляду людини. Особливості економічних знань як предмета навчання.

Предмет дослідження методики викладання економіки. Міжпредметні зв'язки дисципліни «Методика викладання економічних дисциплін». Структура методики викладання економіки. Вимоги суспільства до підготовки вчителя економіки. Методи науково-педагогічних досліджень у шкільній економіці.

Тема 2. Принципи, форми та методи економічного навчання

Поняття про принципи навчання. Характеристика принципів навчання економіки. Організаційно-методичні форми навчання економіки. Поняття про методи навчання. Характеристика методів навчання за джерелами формування знань. Характеристика методів навчання на основі характеру пізнавальної діяльності учнів. Методи навчання та їх класифікація. Методи (моделі) викладання. Пряме викладання (інформування). Кооперативно-групове навчання. Метод дослідження. Моделювання. Вибір методів (моделей) викладання економічних дисциплін. Проблемне навчання економіки.

Тема 3. Засоби навчання в економічній освіті

Поняття про засоби навчання, класифікація їх в економічній освіті. Особливості застосування окремих видів засобів навчання в процесі викладання економічних дисциплін. Особливості роботи із вербальними та статистичними посібниками на уроках економіки.

Наочність у викладанні та її значення в навчальному процесі. Форми та види наочності. Підготовка і створення наочних матеріалів. Методичні рекомендації щодо застосування наочних засобів навчання в курсах економічних наук. Технічні засоби навчання. Умови застосування їх у викладанні економічних дисциплін. Використання комп'ютерної техніки в економічній освіті.

Тема 4. Економіка як навчальний предмет та його науково-методичне забезпечення

Підручник в системі засобів навчання. Структура сучасного підручника. Навчальні посібники, праці теоретиків та класиків економічної науки, довідкові та статистичні джерела, економічна періодика. Електронні освітні ресурси. Інтернет-ресурси. Розробка матеріалів та занять із використанням Інтернету.

Розділ 2. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Тема 5. Форми організації навчально-виховного процесу і економіки

Урок як основна форма організації навчального процесу і економіки. Структура уроку економіки. Типи уроків з економіки та їх особливості. Складання планів роботи вчителя. Підготовка вчителя до уроку та його планування. Основні складові плану уроку. Планування ефективного уроку з основ економіки. Аналіз та самоаналіз уроків. Підготовка і проведення

практичних занять та екскурсій. Формування знань, умінь і навичок. Використання задач на уроках.

Тема 6. Активні та інтерактивні методи економічного навчання

Необхідність активізації економічного навчання. Активні методи навчання. Основні інтерактивні методи в економічному навчанні. Дискусія. Кейс-метод. Метод проєктів. Економічні ігри. Тренінги. Роль викладача в інтерактивному навчанні. Принципи роботи на інтерактивному занятті. Алгоритм проведення інтерактивного заняття.

Тема 7. Самостійна робота учнів з економіки

Самостійна робота та її роль в процесі опанування економічних знань. Мета, зміст, типи завдань для самостійної роботи під час вивчення економічних дисциплін. Форми та методи самостійної роботи. Науково-методичне забезпечення самостійної роботи. Методи і форми оцінювання самостійної роботи під час вивчення економіки.

Тема 8. Позакласна робота з економіки

Визначення та зміст понять «позакласна робота», «позашкільна освіта». Основні цілі та форми позакласної роботи, їх переваги та недоліки. Організація та методика проведення гурткової роботи, факультативів, додаткових занять, екскурсій та інших видів позакласної роботи школярів. Тиждень економіки в школі. Шкільна олімпіада з економіки.

Економічне виховання в шкільному педагогічному процесі. Сутність та цілі економічного виховання школярів. Методи та засоби економічного виховання в школі.

Тема 9. Економічні ігри та методика їх використання

Дидактичні ігри на уроках економіки. Види ігрових методів. Особливості створення та умови проведення економічної гри. Етапи розробки ділової гри. Ефективність ігрових форм економічного навчання. Проективна технологія навчання. Ситуаційна методика навчання. Комп'ютерне навчання економіки.

Тема 10. Контроль навчальних досягнень учнів з економіки

Сутність контролю у навчальному процесі. Дидактичні завдання перевірки і оцінювання знань, умінь і навичок. Перевірка навчальних досягнень з економіки.

Завдання, функції, види, педагогічні вимоги контролю. Основні методи та форми, що використовуються при оцінюванні навчальних досягнень. Особливості поточного, тематичного, семестрового, річного оцінювання та державної підсумкової атестації.

Критерії і норми оцінювання навчальних досягнень учнів з економіки. Сучасні методи та форми контролю й оцінки досягнень учнів. Тестування як форма навчання, контролю та оцінювання економічних знань.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с.р.		л	п	лаб.	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 1. Загальна методика викладання економіки в школі												
Тема 1. Методика викладання економічних дисциплін в системі економічної освіти	6	2				4	8	1				7
Тема 2. Принципи, форми та методи економічного навчання	6					6	7					7
Тема 3. Засоби навчання в економічній освіті	6	2				4	8	1				7
Тема 4. Економіка як навчальний предмет та його науково-методичне забезпечення	10		4			6	7					7
<i>Разом за розділом 1</i>	<i>28</i>	<i>4</i>	<i>4</i>			<i>20</i>	<i>30</i>	<i>2</i>				<i>28</i>
Розділ 2. Особливості методики викладання економічних дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах												
Тема 5. Форми організації навчально-виховного процесу і економіки	12	2	4			6	13	1	4			8
Тема 6. Активні та інтерактивні методи економічного навчання	10		4			6	10		2			8
Тема 7. Самостійна робота учнів з економіки	7					7	8					8
Тема 8. Позакласна робота з економіки	13	2	4			7	8					8
Тема 9. Економічні ігри та методика їх використання	13	2	4			7	12	1	2			9
Тема 10. Контроль навчальних досягнень учнів з економіки	7					7	9					9
<i>Разом за розділом 2</i>	<i>62</i>	<i>6</i>	<i>16</i>			<i>40</i>	<i>60</i>	<i>2</i>	<i>8</i>			<i>50</i>
Усього годин	90	10	20			60	90	4	8			78

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Економіка як навчальний предмет та його науково-методичне забезпечення	4	
2.	Розробка конспектів уроків з економічних дисциплін	4	4
3.	Інтерактивні методи навчання на уроках економіки	4	2
4.	Методика організації позакласної економічної освіти та економічного виховання школярів	4	
5.	Економічні ігри та методика їх застосування на уроках	4	2
	<i>Разом</i>	<i>20</i>	<i>8</i>

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1.	Опрацювання матеріалу за темою «Методика викладання економічних дисциплін в системі економічної освіти»	4	7
2.	Опрацювання матеріалу за темою «Принципи, форми та методи економічного навчання»	6	7
3.	Опрацювання матеріалу за темою «Засоби навчання в економічній освіті»	4	7
4.	Опрацювання матеріалу за темою «Економіка як навчальний предмет та його науково-методичне забезпечення», підготовка до практичної роботи	6	7
5.	Опрацювання матеріалу за темою «Форми організації навчально-виховного процесу і економіки», підготовка до практичної роботи	6	8
6.	Опрацювання матеріалу за темою «Активні та інтерактивні методи економічного навчання», підготовка до практичної роботи	6	8
7.	Опрацювання матеріалу за темою «Самостійна робота учнів з економіки»	7	8
8.	Опрацювання матеріалу за темою «Позакласна робота з економіки», підготовка до практичної роботи	7	8
9.	Опрацювання матеріалу за темою «Економічні ігри та методика їх використання», підготовка до практичної роботи	7	9
10.	Опрацювання матеріалу за темою «Контроль навчальних досягнень учнів з економіки»	7	9
	<i>Разом</i>	<i>60</i>	<i>78</i>

6. Індивідуальні завдання

Програмою не передбачені.

7. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемного викладу, частково-пошуковий, дослідницький.

8. Методи контролю

Усне експрес-опитування, виконання практичних робіт, контрольна робота, залікова робота.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання					Контрольна робота, передбачена навчальним планом	Індивідуальне завдання	Разом	Залік	Сума
Розділ 1	Розділ 2								
T4	T5	T6	T8	T9	10	-	60	40	100
10	10	10	10	10					

T4 – T9 – практичні роботи

Для допуску до складання підсумкового контролю (заліку) здобувач вищої освіти повинен набрати не менше 20 балів з навчальної дисципліни під час поточного контролю, самостійної роботи.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Практичні роботи – 10 балів: *0 балів* – робота не виконана; *1-4 бали* – виконана частково, у тезовій формі, знання фрагментарні і поверхові; *5-6 балів* – завдання виконані частково, містять суттєві помилки, знання поверхові, висновки не аргументовані; *7-8 балів* – завдання виконані повністю, містять несуттєві недоліки, рівень знань достатній; *9-10 балів* – захист роботи на високому рівні.

Контрольна робота – 10 балів:

- тестові завдання – 5 балів;
- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 5 балів;

Залік – 40 балів:

- тестові завдання – 20 балів;
- питання, що передбачають розгорнуті відповіді – 20 балів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

10. Рекомендована література

Основна література

1. Бобров В.Г., Ковальчук Г.О., Мельничук В.Г. та ін. Економіка: Програма / Географія. Економіка: Програми для загальноосвітніх навчальних закладів 6-11 класи. – К., 2006. – С. 71-89.
2. Бондарева Н.Ф. Економіка. 10 клас. Методичний посібник до підручника Г.О. Ковальчук, В.Г. Мельничука, В.О. Огнев'юка. – Х.: Вид. Група «Основа», 2008. – 224 с.
3. Балягіна І.А., Богорад М.А., Ковальчук Г.О. Методика викладання економіки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – К. : КНЕУ, 2006. – С. 27-30.
4. Грицуленко С.І. Методика викладання економічних дисциплін: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Грицуленко С.І., Потапова-Сінько Н.Ю., Гарбера К.М. – Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2012. – 224 с.

5. Жовтанецький О., Чуба Н. Цікава економіка: Навч. посібник. 2-ге видання, доповн. та уточн. – Львів: Априорі, 2010. – 408 с.
6. Ковальова К.І., Ковальов В.В. Методика викладання економіки в школі: навч. посіб. – К.: Вид-во Ліра-К, 2012. – 184 с.
7. Ковальчук Г.О. Активізація навчання в економічній освіті: Навч. посіб. – Вид. 2-ге, доп. – К.: КНЕУ, 2005. – С. 97-108.
8. Крупська Л. П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І. Економіка. 10 клас. Профільний рівень: Підручник для загальноосвітніх навчальних закладів. – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 256 с.
9. Махамат С.В. Економіка. 10 клас. Профільний рівень: Розробка уроків – Х.: Вид-во «Ранок», 2010. – 464 с.
10. Мельничук В.Г., Ковальчук Г.О., Огнев'юк В.О. Економіка: Підручник для 10 класу. – К.: «Навчальна книга», 2005 – 256с.
11. Усі уроки економіки: 10 клас / Упоряд. Н.С. Макарова. – Х.: Вид. група «Основа», 2006. – 288 с.

Допоміжна література

1. Булавенко С. Застосування методики критичного мислення на уроках економіки // Географія та основи економіки в школі. – 2004. – № 1. – С. 17-19.
2. Горленко Г.О. Методичний посібник для вчителя до Збірника задач з економіки. Вид. 2-е. – Кам'янець Подільський: Абетка Нова, 2003. – 116 с.
3. Збірник задач з економіки: Навчальний посібник для учнів 10-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням економіки / Упорядник Горленко Г.О. Вид. 2-е. – Кам'янець Подільський: Абетка Нова, 2002. – 168 с.
4. Димарчук Т.В. Застосування інтерактивних методів при вивченні економіки // Економіка в школах України. – 2006. – №11. – С.19-22.
5. Квартіна Б. О. Розвиток життєвої компетентності на уроках з основ економіки // Економіка в школах України. – 2007. – №10. – С.10.
6. Махотін Д. А. Інтерактивне навчання на уроках економіки // Економіка в школах України. – 2008. – №7. – С. 30–32.
7. Політило М. Ф. Використання інформаційних схем на уроках економіки // Економіка в школах України. – 2006. – №№ 9-12.
8. Практикум з економіки для 10-11 класів / упор. Горленко Г.О., «Абетка – Нова», 2005.
9. Практикум з економіки для 10-11 класів: Посібник для вчителів / упор. Горленко Г.О., «Абетка – Нова», 2005.
10. Сухова О.С. Навчання на уроках економіки? Легке, цікаве, успішне! // Економіка в школах України. – 2008. – №1. – С.15-21.

11. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Газета «Бізнес»: www.business.kiev.ua
2. Державна податкова адміністрація: www.sta.gov.ua
3. Державний комітет статистики України: www.ukrstat.gov.ua
4. Діловий центр України: www.bc.kiev.ua/index.html
5. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій: www.ieg.kiev.ua
6. ЛігаБізнес: www.business.liga.net
7. Міжнародний валютний фонд: www.imf.org.
8. Міжнародний інститут порівняльного аналізу: www.icaei.org.ua
9. Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України: www.me.kmu.gov.ua
10. Міністерство фінансів України: www.minfin.gov.ua
11. Національний банк України: www.bank.gov.ua
12. Організація з економічного співробітництва і розвитку: www.oecd.org
13. Світова організація торгівлі: www.wto.org
14. Статистика по Європі: www.europa.eu.int/comm/eurostat